

Invloed Doleantie vooral groot in Zuid-Holland

Gescheurde gemeenten

De Doleantie van 1886 was de apotheose van een richtingenstrijd in de protestantse moederkerk tussen vrijzinnigen en rechtzinnigen. De kerkelijke kaart van Nederland zou met de uittreding van deze dolerenden ingrijpend gewijzigd worden.

Amsterdam ging in die strijd voorop, onder leiding van Abraham Kuyper die er in 1870 predikant was geworden. De eerste dolerende gemeente was Kootwijk, op de Veluwe.

Amsterdam en Kootwijk zijn niet de epicentra geworden waar we tegen het eind van de negentiende eeuw de meeste gereformeerden vinden. Gemeenten met meer dan 50 procent orthodox-gereformeerden (christelijk-gereformeerden en dolerenden) in 1899 zijn Bunschoten (92 procent), Urk (89 procent), Serooskerke op Walcheren (68 procent), St. Philipsland (64 procent), Grijpskerke (63 procent), Zuidland (56 procent), Vrouwenpolder (54 procent), Tienhoven (54 procent), Almkerk (54 procent), Barendrecht (54 procent), Werken en Sleeuwijk (53 procent), Adorp (53 procent), St. Laurens (53 procent), Meliskerke (53 procent), Zwartsluis (53 procent), Leiderdorp (52 procent) en Maassluis (50 procent).

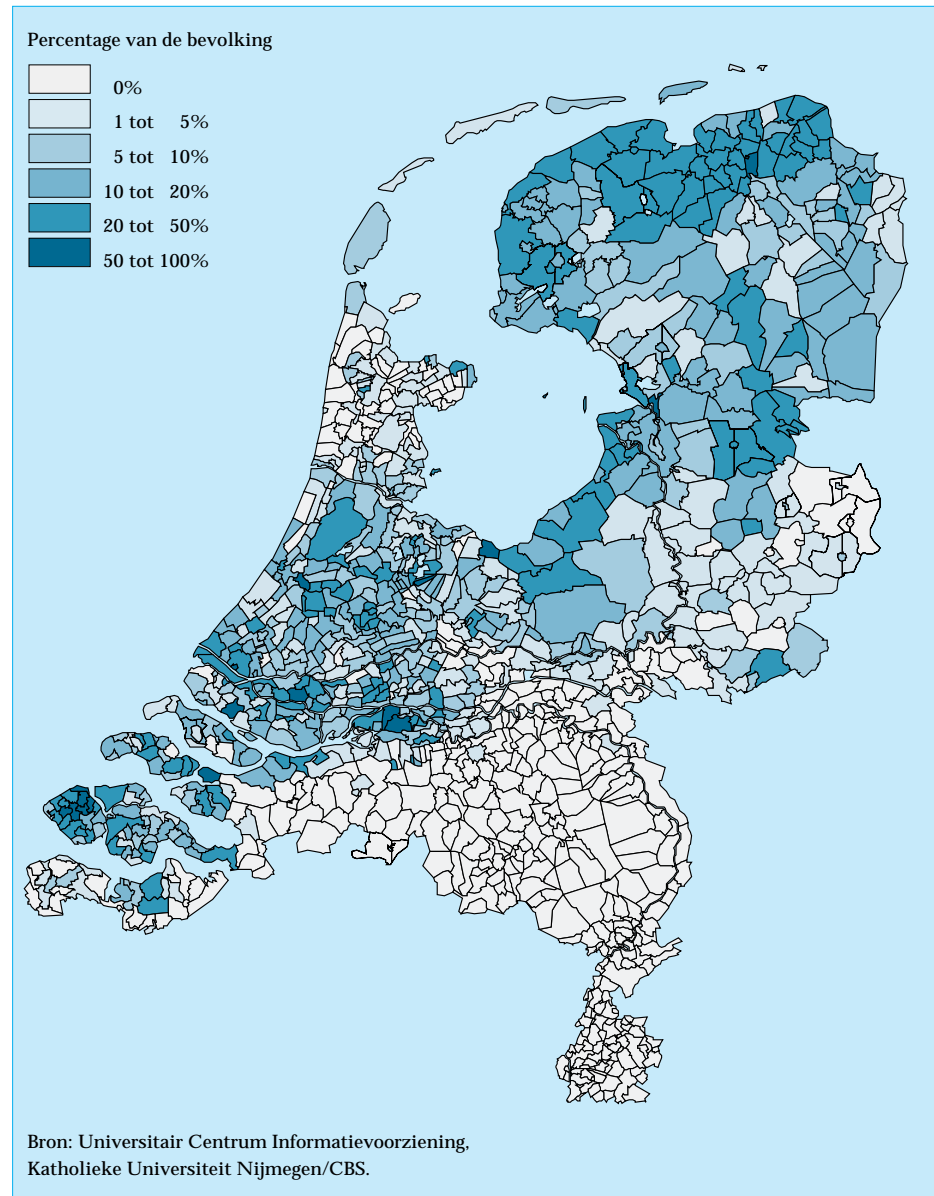
De gemeenten Bunschoten, Urk, St. Philipsland, Almkerk en Werken en Sleeuwijk zijn de enige gemeenten binnen deze groep met aandelen christelijk-gereformeerden van 40 procent of meer. De overige gemeenten zijn gereformeerd geworden door een omvangrijke Doleantie.

Zeeland en Zuid-Holland

De Doleantie was dan ook met name in voorheen relatief vrijzinnige streken succesvol. Gemeenten waar het uittredingspercentage groter was dan 25 vinden we bovenal in Zuid-Holland, in delen van Walcheren, Overijssel en in enkele gemeenten in Friesland.

Op de Veluwe heeft de Doleantie alleen in de gemeente Nijkerk meer dan 25 procent van de hervormden geraakt. De enige andere gemeente in Gelderland met 25 procent of meer dolerenden is Aalten. Gering is de invloed van de Doleantie ook geweest in Noord-Holland (Marken is de enige gemeente

Gereformeerden, 1899

met meer dan 25 procent dolerenden), Groningen (alleen Adorp en Bedum) en Utrecht (Bunschoten, Breukelen-St. Pieters).

Ronald van der Bie